

N:o 24.

Ank. till Riksd. kansli den 6 mars 1900, kl. 5 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående
anslag till jordbruksdepartementet m. m.*

(2:a U. A.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 8 februari 1900 har Kongl. Maj:t i en samma dag aflåten proposition (n:o 41) föreslagit Riksdagen att, under förutsättning att Kongl. Maj:t meddelade sitt samtycke till den af Riksdagen beslutade ändring af §§ 5, 6 och 42 regeringsformen,

dels, med godkännande af de enligt ofvannämnda protokoll öfver civilärenden framlagda förslagen till stat för jordbruksdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli och till vilkor för aflöningsförmånernas åtnjutande enligt samma stat, bevilja ordinarie anslag till aflöning åt chefen för jordbruksdepartementet 17,000 kronor, till departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli 46,200 kronor samt till extra utgifter å den hufvudtitel, som komme att omfatta anslagen till jordbruksdepartementet, såsom reservationsanslag, 10,000 kronor,

dels till uppehållande af jordbruksdepartementets verksamhet, intill dess nämnda ordinarie anslag blefve tillgängliga, på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 54,900 kronor, med rätt för Kongl. Maj:t att låta förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna detta belopp,

dels ock medgifva, att de särskilda bestämmelser, som meddelats rörande användningen af besparingarna inom den af anslagen till jordbruket, handeln och näringarna bildade afdelning af sju hufvudtiteln, efter utgången af innevarande år icke vidare skulle tillämpas, äfvensom att ifrågakommande anslag finge såsom bestämda anslag ingå i de hufvudtitlar, dit de, enligt ärendenas blifvande fördelning mellan statsdepartementen, komme att höra.

Vid föredragning af detta ärende har departementschefen enligt åberopade statsrådsprotokollet anfört följande:

Sedan Riksdagen den 7 nästlidne februari antagit det sedan 1899 års riksdag hvilande förslaget till ändrad lydelse af §§ 5, 6 och 42 regeringsformen, åsyftande, att statsrådet skulle bestå af elfva ledamöter, af hvilka en skulle vara chef och föredragande för ett jordbruksdepartement, ansåge sig departementschefen böra inför Kongl. Maj:t framlägga förslag till de åtgärder, som erfordrades för att det nya departementet måtte komma i verksamhet.

På sätt departementschefen framhållit i sitt anförande till statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 sistlidne januari under n:o 1, kunde nemligen med dessa åtgärder icke lämpligen dröjas, till dess Kongl. Maj:t i grundlagsenlig ordning lemnat Riksdagen svar å förslaget till ändring af regeringsformen. Då grundlagsändring ansåges träda i kraft omedelbart efter det densamma blifvit i vederbörlig ordning beslutad, och det nya departementet således skulle börja sin verksamhet genast efter det Kongl. Maj:ts svar meddelats, måste uppenbarligen de nödiga penningmedlen för departementets uppehållande dessförinnan finnas anvisade.

Hvad då först beträffade aflöningen till chefen för jordbruksdepartementet samt den stat, som borde gälla för departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli, åberopade chefen för civildepartementet hvad han i sådant hänseende anfört till nyss omförmälda statsrådsprotokoll för den 13 sistlidne januari och erinrade nu endast att, förutom departementschefen, erfordrades en expeditiöschef, två byråchefer, två kanslisekreterare och en registrator äfvensom två vaktmästare, hvarjemte behöfdes ett anslag till departementschefens förfogande för amanuenser, vikariatsersättning och renskrifning m. m. Beträffande aflöningar och ifrågakommande ålders-tillägg samt, hvad vaktmästarne anginge, löneminskning vid åtnjutande af fri bostad, borde uppenbarligen enahanda bestämmelser stadgas, som nu gälde för de öfriga departementen.

I fråga om det belopp, som borde ställas till den nye departementschefens förfogande för amanuenser, vikariatsersättning och renskrifning m. m., erinrade chefen för civildepartementet, att motsvarande anslag för närvarande utgjorde:

i civildepartementet.....	kronor 17,000: —
i finansdepartementet.....	» 10,600: —
i ecklesiastikdepartementet	» 15,000: —

Dessa anslag hade emellertid icke varit tillräckliga, utan hade under år 1899 inom alla tre departementen fyllnad till nödvändiga utgifter måst tagas från anslaget till extra utgifter, i finansdepartementet med 1,200 kronor och i hvartera af de båda öfriga departementen med 1,500 kronor. Vid sådant förhållande borde, enligt departementschefens åsigt, ifrågasvarande anslag för jordbruksdepartementet föreslås till 12,000 kronor.

Med iakttagande af de nu framställda förslagen skulle staten för jordbruksdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli erhålla följande lydelse:

Stat
för
jordbruksdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa aflöning.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
Expeditionschefen, <i>arfvode</i>	—	—	7,500	
1 byråchef	4,400	2,000	6,400	} Lönen kan efter 5 år höjas med 600 kronor.
1 byråchef	4,400	2,000	6,400	
1 kanslisekreterare.....	2,800	1,200	4,000	} Lönen kan höjas efter 5 år med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 kanslisekreterare.....	2,800	1,200	4,000	
1 registrator	2,800	1,200	4,000	
1 förste vaktmästare	800	300	1,100	} Lönen kan efter 5 år höjas med 100 kronor.
1 vaktmästare.....	500	300	800	
Till departementschefens förfogande för amanuenser, vikariatsersättning och renskrifning m. m.	—	—	12,000	
Summa	—	—	46,200	

Anm. Om vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 150 kronor.

Det fölle af sig sjelft, att personalen i det nya departementet borde underkastas enahanda vilkor för aflöningsens åtnjutande enligt staten, som enligt Riksdagens skrivelser under 1878 års riksmöte och kongl. kungörelsen den 12 juli 1878 gälde för personalen i de öfriga departementen utom utrikesdepartementet. Dessa aflöningsvilkor skulle, med uteslutande af två i detta fall obehöfliga öfvergångsbestämmelser samt med tillägg af en bestämmelse om skyldighet för tjänsteman att vara underkastad den förflyttning till annat departement, som kunde föranledas af omreglering af ärendenas fördelning mellan statsdepartementen, hafva följande lydelse:

»1:o) att tjänsteman skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af kansliet eller eljest kan varda stadgad, så ock den förflyttning till annat departement, som kan föranledas af omreglering af ärendenas fördelning mellan statsdepartementen;

2:o) att tjänstgöringspenningar, der sådana i aflöningen ingå, få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

3:o) att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest prövas skäligt;

4:o) att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom departementet, densamma mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest af deremot svarande belopp, i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

5:o) att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af samma tjänst är enligt stat medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren, af denna tid, mera än fyra år sjelf bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester; och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år under samma vilkor, på det sätt likväl att den högre aflöningen ej i någotdera fallet får tillrädas

förr än vid början af kalenderåret näst efter det, då den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, han inom samma lönegrad tjänstgjort inom samma eller annat departement eller i annat statens embetsverk;

6:o) att tjänsteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänsteår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå; Kongl. Maj:t likväl obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade prövas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma qvarstå; och

7:o) att med ordinarie befattning inom departementet ej må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen inom departementet.»

Uti den för innevarande år gällande riksstaten funnes under hvar af andra, fjerde, femte, sjette, sjunde och åttonde hufvudtitlarne uppfördt ett reservationsanslag till extra utgifter. Beloppet af detta anslag utgjorde:

å sjette hufvudtiteln	kronor	12,000: —
» sjunde »	»	32,000: —
» åttonde »	»	15,000: —

Äfven för jordbruksdepartementet behöfdes uppenbarligen ett dylikt reservationsanslag, hvilket belopp, i saknad af tillräcklig erfarenhet om behovets blifvande storlek, syntes departementschefen skäligen böra föreslås till 10,000 kronor.

De anslag till afönningar m. m. samt till extra utgifter, som komme att af Riksdagen beviljas, skulle enligt vanliga regler blifva upptagna i riksstaten för år 1901. Då emellertid jordbruksdepartementet måste träda i verksamhet redan under nu pågående riksdag, efter all sannolikhet den 1 nästkommande april, tarfvades för uppehållande af departementets verksamhet under nio månader af innevarande år särskilda medel, motsvarande tre fjerdedelar af de till uppförande i riksstaten föreslagna belopp, eller alltså

för departementschefen.....	kronor	12,750: —
» departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli...	»	34,650: —
» extra utgifter	»	7,500: —
		<hr/>
tillsammans		kronor 54,900: —

Då någon rubbning i den för innevarande år fastställda riksstaten enligt departementschefens mening icke borde ifrågasättas, borde dessa medel äskas att utgå på extra stat för år 1901, med rätt att förskottera dem under innevarande år.

Slutligen har departementschefen fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet å den grupp af anslag, som i nu gällande riksstat funnes upptagen bland sju hufvudtitelns ordinarie anslag under den gemensamma rubriken: »Jordbruket, handeln och näringarna. Reservationsanslag».

Dessa anslag utginge till:

Vägar och kommunikationer	kronor	12,000: —
Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmanna- näringar (deraf ett förslagsanslag å 15,000 kronor till understöd åt landtmannaskolor).....	»	190,400: —
Landtbruksingenjörer och deras biträden	»	49,500: —
Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmanna- näringar	»	140,500: —
Länsveterinärer och veterinärstipendiater	»	50,100: —
Befrämjande i allmänhet af slöjderna	»	73,500: —
Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart	»	11,500: —
Befrämjande i allmänhet af bergsbruket	»	8,700: —
Fiskerinäringens understöd	»	42,000: —
		<hr/>
tillsammans		kronor 578,200: —

Anslagen till jordbruket, handeln och näringarna hade till och med år 1841 varit i riksstaten upptagna under en särskild hufvudtitel, den nionde. I sammanhang dermed att Rikets Ständer genom skrifvelse den 5 juni 1841 tillkännagifvit, att Ständerna, i ändamål att anvisningar på en och samma hufvudtitel icke måtte bero på olika departementschefers föredragning, fördelat riksstaten i nio nya hufvudtitlar — de ännu bestående — hade Ständerna meddelat, att, då anslagen till jordbruket, handeln och näringarna blifvit upptagna å den nya sju hufvudtiteln bland öfriga anslag för civildepartementet, men Ständerna icke ansåge lämpligt,

att besparingar å förstberörda anslag skulle användas till andra föremål än de, hvarför dittillsvarande nionde hufvudtitel varit afsedd, Rikets Ständer beslutat, att nämnda anslag skulle uppföras under en särskild afdelning, och att de inom denna afdelnings anslag uppkommande besparingar icke finge användas till andra behof, än som vore att hänföra till dem, hvilka under samma afdelning inbegrepes.

Dessa föreskrifter hade allt sedermera iakttagits. Men nu mötte mot ett fortsatt tillämpande af desamma det hinder, att enligt de uppgjorda förslagen till ny fördelning af ärendena mellan statsdepartementen dessa anslag skulle komma att fördelas på tre särskilda departement, i det att allenast anslaget till vägar och kommunikationer skulle kvarstanna å sjette hufvudtiteln, medan anslagen till befrämjande i allmänhet af slöjderna, af handel och sjöfart samt af bergsbruket skulle öfverflyttas till sjunde hufvudtiteln och anslagen till undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanärningar, till landtbruksingeniörer och deras biträden, till befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanärningar, till länsveterinärer och veterinärstipendiater samt till fiskerinäringsens understöd skulle öfverflyttas till den hufvudtitel, som omfattade anslagen till jordbruksdepartementet. Vid sådant förhållande och då tillräcklig anledning icke syntes förefinnas, att de bland ifrågavarande anslag, som gemensamt öfverfördes till andra hufvudtitlar, skulle der bilda särskilda afdelningar, ansåge departementschefen det vara lämpligast, att Riksdagens medgifvande äskades dertill, att de särskilda bestämmelserna rörande användningen af besparingarna inom den af anslagen till jordbruket, handeln och näringarna bildade särskilda afdelning af sjette hufvudtiteln efter utgången af innevarande år icke vidare skulle tillämpas, äfvensom dertill att ifrågavarande anslag finge såsom bestämda anslag ingå i de hufvudtitlar, dit de, enligt ärendenas blifvande fördelning mellan statsdepartementen, komme att höra.

Med stöd af hvad departementschefen sålunda anför, hemstälde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta proposition af ofvan angifna innehåll.

Af den redogörelse, som af chefen för civildepartementet till det vid innevarande års statsverksproposition fogade protokollet öfver civilärenden den 13 januari 1900 lemnats rörande dels de ärenden, hvilka enligt departementschefens åsigt borde tillhöra jordbruksdepartementets handläggning och dessa ärendens fördelning mellan departementets tillämnade två

byråer, dels ock den tilltänkta omregleringen af ärendenas fördelning mellan civil-, finans- och ecklesiastikdepartementen samt den nuvarande och den blifvande byråindelningen inom de tre sistnämnda departementen, anser sig utskottet i detta sammanhang böra meddela följande.

Under framhållande, bland annat, att, bortsett från de rena jordbruksärenden, som enligt sakens natur måste höra till ett *jordbruks*-departement, en öfverflyttning af ärenden till detta departement icke behöfde blifva definitiv i den mening, att icke, efter vunnen erfarenhet, vissa grupper af ärenden skulle kunna efter Kongl. Maj:ts beslut återflyttas eller förläggas till något annat af de befintliga departementen med eller utan utbyte mot andra grupper af ärenden, samt att inom hvarje departement det ankomme på departementschefen att bestämma ärendenas fördelning mellan byråerna, har departementschefen yttrat:

Ett *jordbruksdepartement* skulle naturligen i första hand hafva att taga befattning med de landtbruksärenden, som nu förekomme inom civildepartementet. Men derutöfver borde äfven den för statens räkning bedrifna jordbruksnäringen och i oskiljaktigt sammanhang dermed den af staten idkade skogsvårdande verksamheten sortera under det nya departementet, och således ärendena rörande statens domäner och skogar flyttas från finansdepartementet till jordbruksdepartementet.

De rena landtbruksärendena i förening med ärenden rörande domänerna och skogarne bildade emellertid icke en tillräcklig arbetskvantitet för ett departement vid jmförelse med de öfriga departementens arbetsbördor. Såväl med hänsyn härtill som ock i betraktande af önskvärdheten deraf, att ärenden rörande de näringar, som stode jordbruket nära, komme att handläggas i omedelbart sammanhang med jordbruksärendena, trodde departementschefen sig böra föreslå, att till jordbruksdepartementet öfverflyttades jemväl ett antal dylika ärenden.

I främsta rummet borde då ifrågakomma veterinärärenden och stuteriärenden samt väl äfven fiskeriärenden. Frågor om odlingslån samt om understöd för myrtdikningar hörde ock nära tillsammans med jordbruket. Så gjorde ock landtmateriärenden och afvittringsärenden samt ärenden rörande kartverken, såväl de ekonomiska som de geologiska. I sammanhang med skogsärendena borde ock de numera ganska fåtaliga flottningsärendena lämpligen handläggas.

Ärenden rörande indelning och underhåll af allmänna vägar samt frågor om den dessa ärenden närstående skjutsningsskyldigheten syntes ock lämpligen böra handläggas tillsammans med jordbruksärendena.

Vägarne hörde visserligen uppenbarligen till kommunikationsanstalterna, och det sattes icke heller i fråga, att från civildepartementet skulle frånskiljas ärenden om statsbidrag för byggande eller omläggning af vägar. Men sedan vägarne vore färdiga och upplåtna för trafik, vore frågan om deras indelning och underhåll, åtminstone under nu gällande bestämmelser derom, af så stort omedelbart intresse för den jordbrukande befolkningen, att dessa ärenden lämpligen borde kunna förläggas till jordbruksdepartementet.

De nu uppräknade ärendena hade under år 1897 uppgått till ett antal af 1,057, hvilket antal icke kunde anses alltför betungande.

Att döma efter bestående förhållanden inom de departement, från hvilka mål komme att öfverflyttas till det nya departementet, syntes ärendena inom det sistnämnda böra fördelas på två byråer, af hvilka, såvidt en indelning på förhand kunde beräknas, den ena finge att handlägga ärenden rörande landtbruk, domäner, odlingslån och myrutdikningsunderstöd samt landtmäteri- och kartverksärenden, och den andra hvad som anginge skogar, flottning, vägdelning och vägunderhåll jemte skjutsväsende, fiske, äfvensom stuteri- och veterinärväsende.

Beträffande den tillämnade omregleringen af ärendenas fördelning mellan civil-, finans- och ecklesiastikdepartementen, har departementschefen yttrat följande.

En undersökning angående ställningen för de tre departementen efter den föreslagna regleringen visade, att *civildepartementet* komme att hufvudsakligen handlägga ärenden rörande landtregeringen samt landtkommunernas och städernas styrelser och ordningsmål, kommunikationsväsendet och helsovården, hvartill slöte sig försäkringsärendena äfvensom ett antal mål af omvexlande men icke synnerligen betungande natur, hvilka, såsom ej hänförliga till något af de andra departementen, skulle, enligt den i 1840 års departementalstadga uppställda grundsats, upptagas af civildepartementet. Hela antalet mål inom civildepartementet komme att, efter förhållandena år 1897, blifva 1,644 i stället för nära 2,300, hvilket måste anses innebära en ganska väsentlig lättnad.

Finansdepartementet skulle komma att jemte de egentliga finansärendena handlägga dels ärenden rörande andra näringar än jordbruk och dels ärenden rörande fattigvård. Antalet mål efter förhållandena år 1897 blefve 1,942.

Slutligen skulle *ecklesiastikdepartementet* icke få några nya ärenden i stället för helsovårds- och fattigvårdsärendena. Genom bortflyttningen af

dessa ärenden skulle en bättre fördelning af ärendena mellan detta departements byråer kunna åstadkommas, till nytta så väl vid föredragningen som vid den öfriga handläggningen. Efter förhållandena år 1897 skulle målens antal utgöra 1,781.

Departementschefen har vidare erinrat, att till underlättande af omregleringen mellan statsdepartementen Kongl. Maj:t vid befordringar inom departementen på senaste tid föreskrifvit, att tjensteinnehafvare skulle vara underkastad den förflyttning till annat departement, som kunde föranledas af omreglering af ärendenas fördelning mellan statsdepartementen.

Om byråindelningen inom de tre ifrågavarande departementen har departementschefen icke yttrat sig i vidare mån än som behöfdes för att visa, att någon inskränkning i byråernas antal icke kunde ifrågasättas.

Hvad *civildepartementet* anginge, hade alltsedan den 1 juli 1874, då fördelning af departementets expedition på byråer genomförts, de fullständiga byråernas antal utgjort fyra, hvartill komme den femte byrån, som förestodes omedelbart af expeditionschefen med biträde närmast af en kanslisekreterare.

De hufvudsakliga ärenden, som å de särskilda byråerna för närvarande handlades, vore följande:

å första byrån ärenden angående landtregeringen, kommunalförfattningarnas tillämpning, landtbruket äfvensom försäljning af vin och malt-drycker m. m., utgörande år 1898 tillsammans 421 mål;

å andra byrån ärenden angående städernas styrelse, tillämpning af byggnads- m. fl. stadgar, handel, industri, sjöfart och karantän, tillsammans för år 1898 361 mål;

å tredje byrån ärenden angående skjutsväsendet, våghållning o. d., flottning, fiskerinäringen, bergsbruk, skiftes- och afvittringsärenden, husdjurs-sjukdomar och patent, år 1898 tillsammans 451 mål, deraf 113 vägmål;

å fjerde byrån ärenden angående jernvägar samt väg- och vattenbyggnader, omfattande jemväl odlingslån och myrutdikningsunderstöd, utgörande för år 1898 tillhopa 680 mål.

Å den femte eller expeditionschefens byrå handlades, bland annat, ärenden angående geologiska undersökningen, eldfarliga oljor och sprängämnen, bolagsordningar, lapparnes vård äfvensom försäkringsväsendet, tillsammans för år 1898 141 mål.

Det syntes af denna redogörelse, att ärenden skulle komma att flyttas till annat departement från första, andra och tredje byråerna.

Till följd af göromålens ökning å första byrån kunde icke dit förläggas något afsevärdt antal nya mål, utom möjligen några mindre grupper från femte byrån. Målantalet på byrån skulle efter 1898 års beräkning blifva omkring 350.

Å andra byrån borde handläggas ärenden rörande post, telegraf och telefon samt öfriga elektriska ledningar i stället för derifrån bortgående ärenden angående handel, industri och sjöfart. Till följd af den stora mängden af ärenden rörande städernas styrelse samt tillämpning af byggnads- m. fl. stadgar, som skulle å denna byrå fortfarande bibehållas, blefve arbetskvantiteten å denna byrå så stor, att afsevärd ökning af dithörande ärenden icke kunde ifrågakomma. Antalet mål å byrån skulle efter 1898 års förhållanden blifva omkring 375.

Till tredje byrån, som skulle mista så godt som alla sina nuvarande mål, syntes böra förläggas dels helsovårdsärendena och dels de mål angående allmänna arbeten, som nu tillhörde fjerdre byrån och icke anginge odlingslån eller myrutdikningsunderstöd, hvilka sistnämnda skulle komma att förflyttas till jordbruksdepartementet. Helsovårdsärendena utgjorde för närvarande ungefär två femtedelar af arbetskvantiteten å helsovårdsbyrån inom ecklesiastikdepartementet. Målen angående allmänna arbeten handlades för närvarande af en af Kongl. Maj:t tillförordnad särskild föredragande, hvilken derjemte handlade vissa bland de s. k. vägmålen. Då ytterligare ett antal mål skulle kunna handläggas på denna byrå, syntes, på nedan angifvet sätt, en öfverflyttning af vissa mål böra ega rum från expeditionschefens byrå till den tredje byrån. På detta sätt skulle efter förhållandena år 1898 antalet mål å byrån blifva omkring 340.

Genom den antyddade bortflyttningen från fjerdre byrån af ärenden angående de allmänna arbetena skulle denna byrå komma att handlägga uteslutande ärenden angående jernvägar, statens och enskilda, hvilket komme att för byrån bereda en högst nödvändig lindring i arbetet. Målantalet år 1898 skulle hafva utgjort 476.

Det hade redan sedan åtskilliga år tillbaka varit omöjligt för en enda person att medhinna beredning och föredragning af alla de ärenden, som nu hörde till fjerdre byrån. Under de sista åren intill midten af år 1899, då förutvarande innehafvaren af byråchefsembetet å denna byrå afgått från befattningen till följd af hunnen pensionsålder, hade man redt sig på det sätt, att under större delen af året byråns kanslisekreterare med byråchefen deltagit i föredragningen inför statsrådsberedningen. Då denna utväg icke borde i längden fortsättas, hade numera den åtgärd

vidtagits, att den särskildt tillförordnade föredraganden af vägmål fått upphöra med föredragning af vissa slag af vägmålen och i stället bereda och föredraga ärenden angående allmänna arbeten. Fjerde byrån hade sålunda blifvit provisoriskt ordnad på sätt den enligt förslaget borde vara; och erfarenheten hade, såsom varit att vänta, visat, att jernvägsärendena, trots det att för närvarande antalet af nya jernvägskoncessioner vore mindre än förut, gifvit full sysselsättning åt en byråchef med vanligt antal biträden.

Departementschefen hade förut antydtt, att från expeditionschefens särskilda byrå borde bortflyttas ett antal ärenden. Äfven om nu departementets ärenden i det hela komme att minskas, och en lindring således bereddes i afseende å expeditionschefens skyldighet att taga befattning med samtliga inom departementet förekommande mål, borde dock genom minskning af de ärenden han hade att omedelbart föredraga inför statsrådsberedningen för honom beredas ökad möjlighet att, enligt föreskrift i gällande instruktion, biträda departementschefen i allt hvad till departementets handläggning hörde.

Utöfver hvad departementschefen sålunda anfört rörande behovet att i civildepartementet bibehålla fyra fullständiga byråer, har departementschefen erinrat, att för de fem åren 1870—1874, under hvilket sistnämnda år de fyra fullständiga byråerna inrättats, medeltalet diariiförda mål i civildepartementet utgjort 1,763, eller således föga mer än de 1,644 resp. 1,625 mål, som, efter 1897 resp. 1898 års förhållanden, skulle falla på civildepartementet, om det nya statsdepartementet komme till stånd.

Hela antalet ärenden i *finansdepartementet* utgjorde, enligt hvad chefen för detta departement meddelat, år 1898 2,142, dervid icke medräknats större delen af de mål, som handlades å de till detta departement hörande särskilda byråerna, bankbyrån samt kontroll- och justeringsbyrån. Omförmälda 2,142 mål hade med undantag af de mål, som bereddes omedelbart af expeditionschefen, samt af ett jemförelsevis litet antal mål, som, ehuru införda i departementets hufvuddiarium, bereddes å någondera af nyssnämnda båda särskilda byråer, handlagts å departementets två byråer, den första för den egentliga finansförvaltningen, bevillningsmålen och tullmålen m. m. och den andra för kamerala mål, domän- och skogsväsendet samt post-, telegraf- och andra elektriska ledningar angående ärenden.

Den första byrån berördes icke af omregleringen. Dock borde anmärkas, att denna byrå icke kunde belastas med flera grupper af ärenden än densamma nu hade att handlägga.

Den andra byrån hade år 1898 handlagt 708 ärenden. De ärenden, som skulle från denna byrå öfverflyttas till civil- och jordbruksdepartementen, utgjorde tillsammans 653, hvadan 55 mål skulle återstå. I stället skulle denna byrå erhålla från civildepartementet 383 mål och från ecklesiastikdepartementet 100 mål, tillhopa 483, så att en afsevärd minskning i antalet mål skulle uppkomma, dervid dock måste betonas, att till följd af det stora antalet nu handlagda likformiga domänärenden arbetskvantiteten å denna byrå snarare komme att ökas genom omregleringen än minskas.

Ehuru det icke kunde komma i fråga att minska antalet byråer i detta departement, borde dock omnämnas, att antalet mål i finansdepartementet år 1873, närmast före genomförandet af den nuvarande byråindelningen, utgjort 1,904 eller således något mindre än de 1,972 mål, som efter omregleringen skulle efter 1898 års förhållanden falla på finansdepartementet.

Beträffande omregleringen mellan byråerna inom *ecklesiastikdepartementet*, för den händelse helsovårds- och fattigvårdsärenden komme att derifrån bortflyttas, hade departementschefen från chefen för detta departement inhemtat följande.

Nämnda ärenden tillhörde nu samma byrå, *helsovårdsbyrån*. Genom öfverflyttningen skulle ärendena å denna byrå minskas med ungefär fyra sjundedelar. Antalet af samtliga mål å byrån utgjorde åren 1896, 1897 och 1898 resp. 548, 546 och 544; antalet helso- och fattigvårdsärenden under samma år resp. 323, 314 och 299; antalet öfriga ärenden — mestadels sådana, som anginge akademier, riks- och landsarkiv, kongl. biblioteket, museer och stiftelser — resp. 225, 232 och 245.

Fyllnad till helsovårdsbyrån skulle i främsta rummet tagas från *kyrkobyrån*. Denna byrå vore nu hårdt betungad med så väl många som äfven delvis stora och svåra mål; hela antalet utgjorde åren 1896, 1897 och 1898 resp. 602, 622 och 707. Från byrån till helsovårdsbyrån skulle öfverföras mål angående ritningar till kyrka eller kyrkliga föremål, angående kyrkliga minnesmärken, angående jordafsöndring och expropriation m. m. samt angående lån, under nyssnämnda år tillhopa uppgående till 164, 144 och 139. Antalet kvarvarande mål å kyrkobyrån blefve, enligt förhållandena åren 1896, 1897 och 1898, resp. 438, 478 och 568.

Äfven *läroverksbyrån*, å hvilken antalet mål befunne sig i ständig tillväxt, behöfde någon lindring. Under åren 1896, 1897 och 1898 hade antalet mål utgjort resp. 556, 589 och 613. Från denna byrå skulle

till helsovårdsbyrån öfverflyttas mål rörande stipendier och stipendieinrättningar, utgörande nämnda år visserligen endast resp. 6, 13 och 10, men ofta af ganska invecklad beskaffenhet. Antalet kvarvarande mål blefve således, enligt förhållandena samma år, resp. 550, 566 och 603.

Från *folkskolebyrån*, å hvilken antalet mål utgjorde under åren 1896, 1897 och 1898 resp. 455, 413 och 469, hvilket antal inom kort kunde antagas komma att betydligt ökas, skulle till helsovårdsbyrån öfverflyttas ärenden angående lån, utgörande under nämnda år resp. 74, 71 och 58.

Mälens antal å de olika byråerna skulle sålunda blifva, enligt den förut använda beräkningen:

	år 1896	år 1897	år 1898
å kyrkobyrån.....	438	478	568
» läroverksbyrån.....	550	566	603
» folkskolebyrån	381	342	411
» heisovårdsbyrån (under förändradt namn)	469	460	452

Under det att de inkomna målen i detta departement år 1873 utgjort 1,769, skulle de efter omregleringen men i öfrigt efter 1898 års förhållanden utgöra 2,034, eller således fler än året närmast före den nuvarande byråindelningens genomförande, fränsedt härvid den först på senare tider vidtagna åtgärden att sammanföra flera likartade ärenden på ett och samma diariinumner.

Hvad slutligen *jordbruksdepartementet* anginge, skulle efter 1898 års förhållanden den byrå, som komme att handlägga landtbruk och domäner m. m., erhålla omkring 594 mål, och den andra byrån, för skogar och vägunderhåll m. m., omkring 506 mål, dervid emellertid borde anmärkas, att bland domänärendena å den ena byrån funnes ett stort antal mål af likartad beskaffenhet, och att bland veterinärmålen å den andra byrån en väsentlig del utgjordes af anmälanden, som icke föranledde någon åtgärd. Hela antalet mål å jordbruksdepartementet skulle alltså efter 1898 års förhållanden uppgå till omkring 1,100.

Utskottet, som föreställer sig, att, derest vid 1900 års utgång besparingar komma att förefinnas å anslagen till jordbruket, handeln och näringarna, dessa till så stor del som möjligt böra ställas till jordbruksdepartementets förfogande, och motser, att Kongl. Maj:t till nästa Riksdag inkommer med förslag angående sådana besparingars användande i den mån de anses böra från civildepartementets hufvudtitel till annan hufvudtitel öfverföras, har icke funnit anledning göra annan erinran emot inne-

hållet i förevarande proposition, än att, då, på sätt utskottet i utlåtande n:o 8 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel i punkten 4:o anfört, det, med hänsyn till förestående omreglering af pensionsväsendet, är af vigt, att vid tillskapande af nya tjänster vilkor uppställas, hvarigenom de nya tjänstemännen varda underkastade de förändrade pensionsbestämmelser, som framdeles kunna varda stadgade, utskottet ansett, att till den bland villkoren för aflöningsförmånernas åtnjutande å staten för det nya departementet intagna föreskrift, som afser pensionsförhållandena, bör fogas ett förbehåll i förenämnda syfte.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må, under förutsättning att Kongl. Maj:t meddelar sitt samtycke till den af Riksdagen beslutade ändring af §§ 5, 6 och 42 regeringsformen, 1:o) med godkännande af dels följande

Stat

för

jordbruksdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:

	Lön.	Tjänst- görings- pen- ningar.	Summa aflö- ning.	
	Kronor	Kronor	Kronor	
Expeditionschefen, <i>arfvode</i>	—	—	7,500	
1 byråchef.....	4,400	2,000	6,400	} Lönen kan efter 5 år höjas med 600 kronor.
1 byråchef.....	4,400	2,000	6,400	
1 kanslisekreterare	2,800	1,200	4,000	} Lönen kan höjas efter 5 år med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 kanslisekreterare	2,800	1,200	4,000	
1 registrator	2,800	1,200	4,000	
1 förste vaktmästare	800	300	1,100	} Lönen kan efter 5 år höjas med 100 kronor.
1 vaktmästare	500	300	800	
Till departementschefens förfogande för <i>amanuens- ser, vikariatsersättning och renskrifning m. m.</i>	—	—	12,000	
Summa	—	—	46,200	

Anm. Om vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 150 kronor.

dels ock följande vilkor för aflöningsförmånernas åtnjutande enligt berörda stat, nemligen:

att tjänsteman skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af kansliet eller eljest kan varda stadgad, så ock den förflyttning till annat departement, som kan föranledas af omreglering af ärendenas fördelning mellan statsdepartementen;

att tjänstgöringspenningar, der sådana i aflönningen ingå, få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten för rättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att, vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom departementet, densamma mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest af deremot svarande belopp, i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af samma tjänst är enligt stat medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren, af denna tid, mera än fyra år sjelf bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester; och för andra förhöj-

ningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år under samma vilkor, på det sätt likväl, att den högre aflöningen ej i någotdera fallet får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, då den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, han inom samma lönegrad tjänstgjort inom samma eller annat departement eller i annat statens embetsverk;

att tjänsteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänsteår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå; Kongl. Maj:t likväl obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå; skolande tjänsteman vara underkastad de förändrade pensionsbestämmelser, som framdeles kunna varda stadgade; och

att med ordinarie befattning inom departementet ej må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen inom departementet,

bevilja ordinarie anslag till aflöning åt chefen för jordbruksdepartementet 17,000 kronor, till departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli 46,200 kronor samt till extra utgifter å den hufvudtitel, som kommer att omfatta anslagen till jordbruksdepartementet, såsom reservationsanslag, 10,000 kronor;

2:o) till uppehållande af jordbruksdepartementets verksamhet, intill dess nämnda ordinarie anslag blifva tillgängliga, på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 54,900 kronor, med rätt för Kongl. Maj:t att låta förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna detta belopp; samt

3:o) medgifva, att de särskilda bestämmelser, som meddelats rörande användningen af besparingarna inom

den af anslagen till jordbruket, handeln och närin-
garna bildade afdelning af sjetta hufvudtiteln, efter
utgången af innevarande år icke vidare skola tilläm-
pas, äfvensom att ifrågavarande anslag må såsom be-
stämda anslag ingå i de hufvudtitlar, dit de, enligt ären-
denas blifvande fördelning mellan statsdepartementen,
komma att höra.

Stockholm den 6 mars 1900.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation

af herrar *Chr. Lundeberg, A. G. L. Billing, H. P. P. Tamm, I. Wijk, N. Fosser, F. E. Pettersson, G. D. R. Tornerhjelm*, grefve *Ph. Klingspor*, *Th. Nyström, L. Grundberg* och *C. G. S. Ehrenborg*, hvilka ansett, att den af utskottet såsom vilkor för aflöningsförmånernas åtnjutande föreslagna föreskrift, att tjänsteman skall vara underkastad de förändrade pensionsbestämmelser, som framdeles kunna varda stadgade, icke bort af utskottet förordas, och att följaktligen utskottet bort hemställa, att Kongl. Maj:ts förevarande proposition måtte oförändrad af Riksdagen bifallas.

Det skulle här antecknas, att herrar friherre *J. T. Gripenstedt, K. Bohnstedt, K. G. Bildt* och *H. Andersson* icke deltagit i förestående ärendes behandling i utskottet.

Bilaga.

**Approximativ uppgift å besparingsfondens för jordbruket,
handeln och näringarna ställning den 1 mars 1900.**

	Kr.	öre	Kr.	öre
Debet.				
Reservation från år 1899 enligt utgiftsbyråns memorialbok	60,222	94		
Besparingar i länen	2,166	67	62,389	61
Uppbördsmedel, inbetalta under innevarande år:				
Återlevereringar å anslagen:				
1:o till befrämjande i allmänhet af slöjderna	1,075	—		
2:o till befrämjande i allmänhet af bergsbruket	437	50	1,512	50
Summa	—	—	63,902	11
Kredit.				
Vid innevarande års början oliqviderade anvisningar för föregående år å dels anslagen och dels fonden	52,915	92		
Anvisningar för innevarande år å fonden	24,000	—	76,915	92
Brist att ersättas af besparingar å anslagen vid inne- varande års slut	—	—	13,013	81

Stockholm, kongl. statskontorets utgiftsbyrå den 2 mars 1900.

O. F. W. Schnell.